

Teema: COPA-COGECA munade ja linnuliha töögrupi ning Euroopa Komisjoni juures tegutseva linnukasvatusalase nõuandva töögrupi koosolekud

Toimumisaeg ja koht: 27.11-28.11.2017, Brüssel, Copa-Cogeca ja DG AGRI

Aruande koostas: Jarno Hermet

1. Paul Lopeze ja Birthe Steenbergi ettekanne, kes on vastavalt a.v.e.c.'i president ja uus peasekretär, a.v.e.c.'i kommunikatsioonistrateegiast ja võimalikust sünergiast Copa ja Cogeca'ga.

2. Ligipääsetavus turgudele

- **Rahvusvaheliste läbirääkimiste hetkeseis (näiteks Mercosur riigid, jt) ja SPS küsimused**
- **Arvamuste vahetus Lõuna-Aafrika turvalisuse kindlakstegemises**
- **Järg arengutele linnuliha ja munade kaubanduses Ukrainaga**
- **Arvamuste vahetus WTO paneeldiskussiooni otsuses Hiina kohta**

Hiina on EL'le väga atraktiivne turg, kuid see-eest väga keeruline. Poolas on ainult 5 firmat, kes on võimelised Hiinasse eksportima. EL võitleb endiselt Hiina ametnikega ning ei tea, millal meie eksport taastatakse. Hiina on seevastu huvitatud linnurinnaliha eksportimisest Euroopasse tarifitseeritud kvoodi alusel. Lõuna-Aafrika vajab EL importi ja nad ei saa ilma, sest nad ei suuda ise niipalju toota.

- **Arvamuste vahetus linnukasvatuses TRQ lähenemise kasutamise ülevaate kohta**
- **Informatsioon seoses volinik Hogani ja teda saatva äridelegatsiooni visiidiga Saudi Araabiasse ja Iraani 7-12 Novembril 2017.**

AVEC'i viitsepresident Saksamaal - import Mercosuri riikidest on endiselt ebaaus. Taani – nendest riikidest peab endiselt piirama importi. Liikmesriigid peavad survestama oma valitsusi, aitamaks kaasa sellele, et kõik, mis tuleb Mercosuri riikidest, vastaks EL nõuetele.

Ukraina - juhtiv Ukraina kompanii tahab osta igas EL liikmesriigis ühe ettevõtte, ja nende soov on importida värsket linnuliharümpa ning paistab, et nad on leinud augu, et mitte maksta tollimakse. See äri on veel väga väike, aga see kindlasti kasvab ning on sildistatud kui EL liha. Ukrainas on väga suured farmid, ca 3 milj lindu farmis. Homsel koosoleku tõstame need küsimused üles. Ka Brasiillased ostavad üles Euroopda firmasid, et lihtsustada importi siia.

Saudi-Araabia - selle missiooni kasu oli suhteliselt piiratud. Saudidel oli küllalt kehv huvi, korraldatud konverents oli väga lühike. Samuti mõjus kehvasti see, et enne külastasime Saudi- Araabiat ja siis Iraani. Siiski saime peamised seisukohad edasi anda. Iraan on alles taastumast sõjast, meenutades näiteks 25 aasta tagust Poolat. Iraan toodab 2 milj tonni kanaliha ja nad suudavad end ise varustada. Neil on raskusi efektiivse tarneahela ülesehitamisega. Tulevikus võib olla seal võimalusi, arvestades muidugi poliitikat, nad ei kuulu WTOsse ja võivad näiteks tollikvoodi kehtestada üleöö, kuna on ettearvamatud. Iraani äriinimesed olid huvitatud mitmesugustest suhetest. Sinna võiks ka COPA oma delegatsiooni saata.

3. Loomatervis ja ametlikud kontrollid

- Ülevaade linnugripi puhangutest, muuhulgas haiguse leviku praegune olukord ja selle mõju kaubandusele
- Diskussioon teemal, kuidas paremini koordineeruda ning valmistuda tulevikus esinevateks haiguspuhanguteks
- Ametlike kontrollide teostamise hetkeolukord

4. Diskussioon teemal linnukasvatuse sektori strateegia kasvava antimikroobse resistentsuse tõenäosuse valguses

Selle teema üle peetakse väga intensiivseid konsultatsioone. Selle teema puhul häirib vahest, et erinevatel koosolekutel räägitakse tihti rohkem loomade tervisest kui inimese omast. Meditsiinis ei ole see probleem veel täielikult teadvustatud. Ilmselt tuleb liikuda ikka järjest paremate ja vähem kahjulike antibiootikumide poole.

5. Eelmisel koosolekul räägitu heaks kiitmine

6. Turu väljavaated – turusituatsiooni viimane info munade, linnuliha ja sööda osas

Linnuliha tarbimine tõuseb väga vähe ja ka import on linnuliha osas vähenenud. Brasiiliast tuli impordist pool. 3,2 % tõuseb munade tootmine aastal 2018, hind on 50% kõrgem eelmiste aastate keskmisest. Saksa turg on fiproniilist üsna häiritud, kuid turul oli selliseid mune vähe. Ilmselt on Saksamaal turul jõulude ajal letid tühjad. Itaalia - paljud farmid pöörduvad ümber vabapidamisele, sest turg nõuab. Jaeostjad maksavad tootjatele endiselt vähe ja ostetakse fikseeritud hindadega.

Belgia - palju on saadud kriitikat ära visatud munade pärast. Lubatud fiproniili tase oli 140 korda kõrgem, kui munades leiti. Itaalia - tootja ei saa munade hinnast eriti kasu, sest kasu lõikab kaubandus. Belgia tootjad ei saa praegu miljonärideks, vaid lihtsalt teenivad paremini.

7. Arutelu turustandardite taaskordse ülevaatamise teemal

- Asjade seis ettepanekus täiendada Euroopa Komisjoni Regulatsiooni 589/2008, mis sätestab standardid vabapidamiskanade pidamiseks, kui juurdepääs jooksualale on piiratud
- Arengud linnukasvatuse turustandardites

Linnugripi puhangute juhuks on ebavõrdses seisus vabapidamis- ja mahelinnud, kus mahelinnud võivad olla viiruse puhul siseruumis 12 kuud kaotamata numbrit 0. 16 nädala reeglit vabapidamislinnudele juurdepääsupiiranguna viiruse puhuks võiks ikka rakendada ka halva ilma puhuks. Praegune regulatsioon sobib ja on piisav lindude kaitseks 12-16 nädalat sõltuvalt olukorrast. Itaalia seisukohalt võiks see periood olla isegi pikem. Poola - kas see laiendus on ikka hea? Linnud lähevad õue pigem ikka siis, kui nad tahavad.

8. Arvamuste vahetus toodete nimede teemal, kus taimset päritolu toodete nimedes kasutatakse loomset päritolu toiduainete nimetusi

Piimanduses on mitmeid piiranguid, kus sa ei või kasutada taimse toote puhul sõna piim jne. Ka näiteks sõna liha võib kasutada ainult iseloomustamiseks loomset toorainet. Ka sõna lihalõigud on kaitstud taimsel

toorainel põhineva toote nimetuse eest. Siin on seega palju õiguslikke probleeme. Komisjoni arvates on olemasolevad seadusesätted piisavad, kuid tootjad tahavad olukorda tunduvalt parandada, et enda tooteid kaitsta. Taimsel toorainel põhinevate loomseid tooteid kopeerivatele kaupadele tehakse kõva turundust, mis on samuti meie kahjuks ja tekitab tooraine osas ehk segadustki. Tõde on ka see, et inimesed söövad liha järjest vähem või üldse mitte. Poolas olid müügil näiteks - GMO vabad munad, kuid see on absurd, sest GMO-mune pole olemas. Paljud sellised olukorrad viivad tarbijad segadusse. Palju tootenimed annavad vale signaali.

9. Ühise põllumajanduspoliitika tulevikuarengute heakskiit istungil osalejate poolt.

10. Fiproniiliga kahjustatud munade juhtumi järelmõju

- Arvamuste vahetus teemal “Mida oli sellest loost õppida?”
- Arutelu, milliseid aineid ja kui palju kasutada erinevate kahjurite vastu lindudel ja eriti silmas pidades veretäisid.

On palju ravimeid, mida me ei või kasutada, kuid tahaks ja oleks vaja. 180 milj € on Euroopa Komisjoni poolt ette nähtud promotsiooniks loomade heaolu sektoris.

11. Loomade heaolu

- Loomade heaolu platvormi võimalik positsioon
- Euroopa Komisjoni juhised heaks praktikaks loomade transpordil
- Arvamuste vahetus kirja kohta, mis saadeti ühise initsiatiivina MTÜde, jaemüüjate, restoranikettide ja linnulihatootjate poolt EL borilerisektorile paludes minimaalseid heaolunõudeid.

COPA kohtub iga kahe kuu tagant vastavate organisatsioonidega. Itaalia, Hispaania ja Prantsusmaa on suurimad jäneseliha tootjad Euroopas.

12. Arengud lihakondijahu jms tooraine taaskasutamise võimalustest linnukasvatases, lisaks putukatest pärinev proteiinisisõöt.

Siin pole vahepeal muutusi toimunud. Komisjon andis meile laboritulemused, näitamaks, et kanaproteiini saab anda sigadele ja vastupidi, kuid tulemused andsid palju valepositiivseid tulemusi. Loodame, et 2018 tulevad uued ja paremad tulemused. Seni on lubatud lindudele sööta ainult kalapõhist proteiini. Ehk lõpuks on 2019 aasta, kus saab loomset proteiini taas kanadele sööta. Lindude proteiini söötmisega sigadele on isegi raskem, sest linde on väga erinevaid liike. Küsimus on ka, kuidas neid putukaid sööta, kuidas putuksööta käsitleda jne, millised küsimused vajavad selgitamist. Holland - testisime PP sigadel ja lindudel, paistab andvat häid tulemusi, kuid on suur vaidlus, millise proteiinina seda käsitleda, kas loomsena või millegi muuna.

13. Jooksvad küsimused

Formaldehüüdi kasutamine linnusööda dekontamineerimisel. Seda kasutavad Läti ja Soome. Peamiselt võideldakse sellega salmonella vastu. Soomes on 3 väikest söodatootjat, kes formaldehüüdi kasutavad. COPA - sellest on räägitud mõned aastad, kui söödalisand, et hoida kontrolli all salmonellat. EFSA seisukoha

põhjal on see töötajatele väga ohtlik kemikaal, millega parandatakse küll jõusööda kvaliteeti. Lätis ja Soomes on see lubatud, kuna alternatiivi pole. Arvan, et varsti see keelatakse komisjoni poolt. Alternatiiv on sööda kuumutamine. Läti esindaja - Saksmaal, Hollandis ja Suurbritannias kasutatakse ka minu teada formaldehüüdi. COPA – mõnedes riikides töötatakse alternatiivide kallal. Komisjon keelab ilmselt selle pikendava perioodita. Läti - loodan, et COPAI õnnestub üleminekuperioodi tekitada või pikendada. Poola - meie tahaks küsida putukproteiini kohta. COPA - Praegu võib seda kasutada ainult kalade söödas. Võib-olla saab seda mõne aasta pärast kasutada ka lindude söödas. Mõned kuud on seda putukproteiini olnud võimalik kasutada põllumajanduses. Putukproteiini tööstus on veel väga väike ja ei suuda suuri koguseid toota, kuid see saab olema kindlasti tulevikuvõimalus. Poola - oleme Ukrianaaga naaberriigid ja oleme tema EL turule tuleku pärast murest. Ukraina suur firma ostis Poolas tapamaja. COPA - Ukriana ei saa praegu lubatud kvoodist rohkem importida.

Komisjoni istung

Turu ülevaade

Linnuliha tootmine kasvab 2107-2018 ca 1,8-1,9%. Seda veab broileriliha, 2,3% aastal 2018. Kalkuniliha toodang väheneb 0,6% aastal 2018. Broileriliha kasvab hoogsalt Poolas ja Rumeenias. Jäneseliha tootmine on viimasel kahel aastal vähenenud ca -10% FRA, samuti Itaalias ja Hispaanias. EL tervikuna tapab kanu 2016-2017 1,5% enam. Broileritibude kasvavõtmise on pidevas kasvutrendis, võrreldes 2015-2016. Broileriliha hind on 183,17 €/kg ja see on eelmisest aastast +5,2%. EL broileriliha hind on kõige stabiilsem, USA on väga kõikumine ja Brasiilia oma madalaim ning USAst vähem volatiilne. US hetkel 149,65 ja BRA 97,16. LL import ELi langes -11,8% jan-sept 2017. BRA import langes enim -20%, Taist -11%, Tsiili -30%, UKR kasvas +61% ehk 56 535 tuhat tonni ja see kasvab iga aastaga. Eksport on tõusnud 2.1%, enim läheb seda Ukrainasse 110 792 tonni, seega rohkem, kui on import sealt. Ukraina linnuliha tuleb läbi ühe kompanii, kellele kuulub sarnane firma Poolas.

Munad

Sektori kannatas väga fiproniili tõttu, 8-10% EL kanadest on mitte munenud lühikese perioodi, kõige rohkem kannatas Holland ja uuel aastal on ilmselt 3% mune rohkem. Euroopas enam vanu puure pole. Üle poole on uued puurid ja 40% alternatiivsetes süsteemides. Tibusid on kasvama pandud palju ehk hüppeliselt rohkem eelmiste aastatega võrreldes. Hind on tasakaalustunud praegu 185,91 €/100 kg. Import ELi langes -5,6%, India import on päris ära langenud, Ukraina import langes 92%, kogus 456 tonni. USA tõi 7223 tonni mune sisse ELi. Eksport tervikuna langes -10,2%. Haudemunade eksport on +6,2% ja langes päevaste tibude eksport -13,8%. Enim viiakse neid Ukrainasse 2009 tonni 3 kvartaliga. Kommentaar: väike osa linde läheb tegelikult välja jalutama, keskmiselt ainult 3%.

Viljaturg

Viljanõudlus on maailma toodangust endiselt suurem ca 28 milj tonni võrra. Rekordtoodang tuli venelastelt. Nisutoodang on 7 milj tonniga plussis. Maisitoodang jälle 29 milj tonniga miinuses. Nisu parim hind on Musta mere ääres 192 USD/t. 150 usd/t on Argentiina maisi hind. 294,2 milj tonni oli EU viljatoodang 2016/2017. Sojatoodang 2017 maailmas on +4 milj tonni tarbimisega võrreldes.

Tururegulatsioonid/standardid

Vabapidamiskanade kitsendatud perioodi pääsuks õuealale pikendati 16 nädalani, mille jooksul ei kaota nad tähistust 1. Vastav akt on EL 2017/2168.

EL turustandardid linnuliha jaoks.

Saksamaal on olnud plaju arutelusid. Soovime, et lõpuks oleks need standardid lõplikud. Soovime, et asi ei veniks veel ühe aasta. Toodangut võib märgistada ainult turustandardi kohaselt.

Loomade tervis ja linnugriip EL's

Oktoobrid 2016 leiti esimene viimase perioodi puhang Ungaris, sealt edasi leiti viirust 24 maal. Itaalias oli viimane eelmisel nädalal. Väga palju on seda leitud metslindudel Hollandis, Taanis, Belgias, Saksamaa jm Kesk-Eruuropa riikides. Kõrgpatogeense linnugripi puhangud levisid ka Musta Mere ääres. Miks viirus jäi püsima Itaaliasse, on imelik. Viiruse püsivus üle suve on vastuseta küsimus. Inimesele pole see õnneks üle kandunud ja see risk on ka väike. Riskianalüüsi seisukohalt teatab Euroopa Komisjon puhangust ühes riigis kohe teisi riike.

Põllumajandus ja maaleu areng

Eksisteerib vastuolu põllumajanduse eesmärkide ja bioohutuse ning loomatervisenõuete vahel. Erinevus kodumajapidamise ja äritalu vahel võib olla väga suur selles osas. Talveaiad on parim lahendus lindude jooksuala suurendamiseks.

Kaubanduspiirangud linnugripi tõttu

Regionaliseerimise põhimõtted vajavad rohkem selgitamist ning avalikustamist.

Juurdepääs turule

Lõuna-Aafrikaga peame olema konstruktiivsed ja ta avab turgu väga-väga aeglaselt. Järgmise aasta alguses tuleb sealt delegatsioon ELi. Lõunaafriklaste argument, et EL kahjustab nende turgu, pole õige, see on nende enda sisemine probleem.

Kaubandus Ukrainaga

16800 tonni on linnuliha kvoot valikuna erinevatest külmutatud lihalõikudest. Import sealt tõuseb, kuid meie omavaheline balanss on meie poole tugevalt plussis. Külmutatud karkassid on teine sealt tulev toode, mille kvoot on väiksem. Paistab, et Ukraina ootab, millised otsused Komisjon edasise osas teeb. 20 000 tonnine kvoot linnulihale 16800 asemel on juba väga tõsine muutus, mis mõjutab turgu oluliselt. COPA - me oleme Ukrainal palunud täita teatud loomade heaolu nõudeid, kuid ootame vastuseid siiani, eriti pidamistiheduse osas. Me peame kontrollida nende farme ja tapamajasid, et nad vastaksid meie nõuetele. Seal peal olema seaduslik möödahiilimisvõimalus. Enamik toodangu on kondistamata toores liha, mis tuuakse ELi töötlemiseks. Poolakate mure on see, et see värske liha läheb kohe turule ja eurooplased

arvavad, et see on EL toodang. Ukrainast on tulnud 43 tonni külmutatud rasvamaksa *foie gras* tootmiseks, mis on tegelikult marginaalne kogus. EL tootjate meelest on see täiesti illegaalne kaubandus ja nende tootmine ei vasta kaugeltki EL standarditele.

Toidupettus Brasiilias

Panime EL piiridele tugevama kontrolli selles osas. Lisanduvad firmad, kellel pole lubatud sealt toidutooteid importida. Kõigele sealt tulnule tehakse põhjalik kontroll, ka mikrobioloogiline. Ilmselt ei tule sealt midagi mittevastavat. 20.03.17-15.09.17 kontrolliti Brasiiliast tulnud liha sisaldavaid saadetisi üle 15 400 korra. Kontrollitakse ka hobuseliha võimalikku sisaldust. Kui palju neist saadetistest oli linnuliha, komisjon ei tea. Kuid komisjon teeb koostööd Brasiiliaga toiduohutuse ja toidukontrolli osas. Brasiilia ei osta linnuliha üldse euroopast. Lisakvoote neile anda küll ei tohi. SPS peatükis me sätestame antimikro resistentsuse keelu sealt tulnud toodetele. Meie eesmärk on Euroopa inimeste hea tervis ja see on läbirääkimiste nendega esimene punkt.

Loomade heaolu Ukrainas

Ukraina seaduste kooskõlla viimise plaani esitlemine EL loomatervisealaste seadustega lükkub ilmselt edasi aastasse 2018. Seal on hõlmatud kõik osad, loomade transport jne. Pole aus, et näiteks Ukraina on paremas seisus EL nõuetele vastavusega, kui EL enda tootjad. Siin paistab see toimuvat, sest sealt tuleb kindlalt tooteid, mis ei vasta EL nõuetele.

EL'i munasektori konkurentsivõime

56% kanadest ikka veel täiustatud puurides. 52 eurosent /kg munade kohta on sööda kulu täiustatud puurides. Tootmiskulu võrreldes vanade puuridega on +7% ja õrrekanadega näiteks +22%. 35 eurosent /kg munade kohta on imporditariif. Odavam on tootmine Poolas ja kalleim Taanis. Imporditollid kaitsevad meie turgu suure impordi eest. Väljaspool ELi on loomade heaolu alane seadustik olematu või piiratud. Kõige odavamas sektoris on EL kõige haavatavam, seal, kus loeb ainult raha.

Kipsteri farm

Ebatavaline kanafarm, mis ei kasuta 24 000 kana söödaks üldse põllumajanduses traditsioonilist sööta. Need kanad ei käi väljas ja neil on sees ruumi 9 tk m², nagu tavaliselt kanadel on. Kui kanadel on liiga palju ruumi, siis tekib neil agorafaobia. Neile meeldib palju valgust ja õhku. Kanad armastavad väga liivavanne. 24000 kanafarmi jaoks oleks vaja 1100 kW päiksepaneeli ja 60% energiat jääb ülegi. Kõik kuked jäetakse ellu ja tapetakse 120 päeva vanuselt, liha hind on kõrgem, aga kvaliteet parem. Müüme Lidlile kõik munad, kukeliha, vanade kanade liha, omame nendega 5a lepingut hinnaga, mis tagab farmerile korraliku sissetuleku ning vastastikku hinna kompenseerimise, kui söödahind läheb liiga üles või liiga alla. Neid mune müüakse 5 senti odavamalt, kui mahemune. Nad puhastavad seal farmis kuidagi õhku ka, öeldes, et sissetulev õhk on mustem kui väljaminev.

Jooksvad küsimused

Turuarengute grupi istungid on enamasti 2 nädalat enne konsultatsioonigruppide istungit ja selleks on vaja statistilisi andmeid, mis tuleb esitada komisjonile õigeks ajaks ja leida ka kohtumisele esindaja.